

**ЕКОЛОГІЯ – ФІЛОСОФІЯ  
ІСНУВАННЯ ЛЮДСТВА**

**Збірник наукових праць**

**Мелітополь  
2019**

УДК 502.11:17.021.4(06)  
ББК 28.081.4+87.622]я431  
Е 40

Екологія – філософія існування людства: зб. наук. праць / за заг. ред. М.М. Радевої,  
В.М. Коломієць. – Мелітополь : ТОВ "Колор Принт", 2019. – 171 с. – ISBN 978-966-  
2489-76-7.

**НАУКОВА РЕДАКЦІЯ:**

<b>Радєва М.</b>	доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ, директор МІДМУ "КПУ";
<b>Покатаєва О.</b>	доктор економічних наук, доктор юридичних наук, професор, академік АЕНУ, перший проректор Класичного приватного університету;
<b>Громико О.</b>	начальник відділу з благоустрою та екології Виконавчого комітету Мелітопольської міської ради Запорізької області;
<b>Квілінський О.</b>	доктор економічних наук, професор, академік АЕН України, ректор Вищої школи комунікації та управління в Познані, президент Інституту розвитку міжнародного співробітництва, експерт Парламентської групи з питань Східної Польщі Сейму Республіки Польща (Польща);
<b>Мельниченко О.</b>	доктор економічних наук, голова правління науково-консалтингової організації Consilium Sp. z o.o. (Польща), експерт Лондонської академії науки і бізнесу, (Великобританія);
<b>Ткач А.</b>	доктор економічних наук, професор, академік АЕНУ, професор Жешувської Політехніки ім. І. Лукасевича (Польща);
<b>Ткач Т.</b>	доктор психологічних наук, професор МІДМУ "КПУ";
<b>Лисенко В.</b>	доктор біологічних наук, професор, член національної комісії з питань Червоної книги України, директор МІЕСТ ВНЗ ВМУРоЛ "Україна";
<b>Коломієць В.</b>	кандидат економічних наук, доцент МІДМУ "КПУ";
<b>Намлієва Н.</b>	кандидат економічних наук, доцент, декан факультету управління та публічного адміністрування МІДМУ "КПУ";
<b>Тодорова Л.</b>	заступник начальника відділу з благоустрою та екології Виконавчого комітету Мелітопольської міської ради Запорізької області;
<b>Реун І.</b>	доктор економічних наук, професор Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна;
<b>Осташ Г.</b>	доктор хабілітований, професор, проректор Жешувської політехніки ім. І. Лукасевича (Польща);
<b>Вожняк М.</b>	доктор хабілітований, професор званий, завідувач кафедри Краківського економічного університету, завідувач кафедри Жешувського університету (Польща);
<b>Анацька О.</b>	голова громадської організації "Гарна".

*Збірник містить результати досліджень науковців, громадськості та студентів за науковою темою "Екологія – філософія існування людства". Досліджується сучасний екологічний стан України, узагальнюється міжнародний досвід вирішення екологічних питань, проблеми взаємовідносин людини і природи, основні джерела забруднення оточуючого середовища і пошук шляхів гармонізації відносин природи і суспільства, охорона тваринного і рослинного світу, збереження біорізноманіття, імплементація положень європейського законодавства в українську практику. Присвячено екологічній безпеці України.*

*Для науковців та працівників у галузі екології.*

Рекомендовано до друку вченою радою Мелітопольського інституту державного та муніципального управління "Класичного приватного університету".  
Протокол № 9 від 25 квітня 2019 р.

ISBN 978-966-2489-76-7.

© Мелітопольський інститут державного та муніципального управління "Класичного приватного університету", 2019  
© Колектив авторів, 2019  
© ТОВ "Колор Принт", 2019

## ЗМІСТ

<b>Антіпов Данило</b> ЗАХИСТ І ВИКОРИСТАННЯ ЛІСУ НА ПРИКЛАДІ СТАРО-БЕРДЯНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА .....	6
<b>Анфілов Михайло</b> РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	10
<b>Бойко Кирило</b> ПРИКЛАДИ ТА ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ ПИТАННЯ УТИЛІЗАЦІЇ СМІТТЯ В ЄВРОПІ ТА УКРАЇНІ .....	12
<b>Воровка Володимир</b> ТЕНДЕНЦІЇ І НАСЛІКИ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ.....	16
<b>Гайдук Аліна</b> ХІМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	28
<b>Генсицький Максим</b> ВПЛИВ АВТОТРАНСПОРТУ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОРІГ НА ВИДОВИЙ СКЛАД І ЧИСЕЛЬНІСТЬ НАЗЕМНИХ МОЛЮСКІВ.....	31
<b>Герасько Тетяна, Злоєдова Анастасія</b> ВОДНИЙ РЕЖИМ ЛИСТКІВ ЧЕРЕШНІ ЗА ОРГАНІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ.....	34
<b>Гришко Світлана, Непша Олександр</b> ЗНАЧЕННЯ ВОДОЗАХИСНИХ ЛІСОНАСАДЖЕНЬ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СТАБІЛЬНОСТІ АГРОЛАНДШАФТІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	39
<b>Грищенко Євгенія</b> ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА .....	44
<b>Дереза Олена, Дереза Сергій</b> СТІЧНІ ВОДИ ТВАРИННИЦЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ...	50
<b>Додонов Андрій</b> ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ СВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ В СВІТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ЦИВІЛІЗАЦІЇ .....	53
<b>Жеребко Олександр</b> КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОЛОГІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ (ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ) .....	57

<b>Зеленин Александр</b>	
ИЗМЕНЕНИЕ ОТНОШЕНИЯ К ОКРУЖАЮЩЕМУ МИРУ КАК МЕТОД РЕШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА.....	69
<b>Іваненко Дар'я</b>	
ФІЛОСОФСЬКИЙ КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЇ.....	74
<b>Казьмін Ігор</b>	
ЕКОЛОГІЧНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН .....	78
<b>Кармишев Юрій, Кошелєв Олександр, Волощук Ярослав, Ордян Левон</b>	
ШЛЯХИ ЗБЕРЕЖЕННЯ АМФІБІЙ І РЕПТИЛІЙ У МІСТІ МЕЛІТОПОЛІ .....	82
<b>Козуб Антон</b>	
УПРАВЛІННЯ ТА СТАН ПОВОДЖЕННЯ З ТВЕРДИМИ ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ В МЕЛІТОПОЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ .....	88
<b>Колінько Тетяна</b>	
ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ НА СТАН ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ .....	93
<b>Колодочка Тетяна</b>	
АНТРОПОЕКОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ЗМІСТУ ОСВІТИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ .....	101
<b>Копилова Тетяна, Кошелєв Олександр</b>	
ЛЮДИНА И ПТАХИ У МІСТІ МЕЛІТОПОЛІ (НА ПРИКЛАДІ ВОРОНОВИХ ПТАХІВ).....	104
<b>Кошелєв Олександр, Кошелєв Василь</b>	
ПТАХИ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ: РОСПОВСЮДЖЕННЯ, СТАН ЧИСЕЛЬНОСТІ І ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ.....	110
<b>Лень Маргарита</b>	
СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ СМISЛУ .....	117
<b>Мовчан Сергій</b>	
БАСЕЙНОВЕ УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ –ІНТЕГРОВАНІЙ НАПРЯМ ВИКОРИСТАННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ .....	122
<b>Мовчан Сергій, Федоров Вадим</b>	
ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ВОДНИХ РЕСУРСІВ ПРИ ОЧИЩЕННІ ПОБУТОВИХ СТІЧНИХ ВОД ВІД БІОЛОГІЧНИХ ЗАБРУДНЕНЬ .....	130
<b>Намлієва Наталя</b>	
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ ВІДТВОРЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	136

<b>Непша Олександр, Передерій Дар'я</b>	
ВОДОЗАХИСНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ВОДНІ ОБ'ЄКТИ (НА ПРИКЛАДІ БАСЕЙНУ РІЧКИ МОЛОЧНА).....	139
<b>Нуждова Вікторія</b>	
УТИЛІЗАЦІЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА.....	142
<b>Прохорова Лариса, Непша Олександр, Зав'ялова Тетяна</b>	
ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СВИТОГЛЯДУ МОЛОДІ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОСВІТНЯ ШКОЛА-ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ .....	147
<b>Радєва Марина</b>	
АНАЛІЗ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ УКРАЇНИ.....	151
<b>Радєв Дмитро</b>	
ТЕХНОЛОГІЯ DATA MINING В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ БАСЕЙНОВОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ РІЧКОВОЇ МЕРЕЖІ .....	157
<b>Рогаль Олександр</b>	
УТИЛІЗАЦІЯ СМІТТЯ ПРИ ЗАНЯТТЯХ АКТИВНИМИ ВИДАМИ ВІДПОЧИНКУ НА ПРИРОДІ.....	163
<b>Тараненко Галина, Терехова Софія</b>	
АКСІОЛОГІЧНІ ВИМІРИ ГАРМОНІЙНИХ ВІДНОСИН У СИСТЕМІ "ПРИРОДА-ЛЮДИНА" .....	166
<b>Топалов Євген</b>	
УТИЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННОГО СМІТТЯ, БАТАРЕЙОК ТА АКУМУЛЯТОРІВ В УКРАЇНІ ...	171
<b>Чернишова Марія</b>	
ШКОДА ВІД ВИКОРИСТАННЯ ПЛАСТИКОВИХ ПАКЕТІВ.....	178
<b>Швець Ольга</b>	
ЕКОЛОГІЯ ПІД ВПЛИВОМ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ.....	180

України № 1264-XII від 25.06.1991 [чинний] // Відомості Верховної Ради України [Текст] – 1991. – №41. – С. 546.

4. Про фінансовий лізинг: Закон України № 723/97-ВР від 16.12.1997 [чинний] // Відомості Верховної Ради України [Текст] – 1998. – №16. – С. 68.

5. Про Фонд гарантування інвестицій на фондовому ринку [Електронний ресурс]: Проект Закону України №9069 від 23.08.2011. – Режим доступу: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1?pf3511=41014](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=41014).

6. Тищенко Г. В. Екологічне право: навч. посіб. для студ. юрид. вузів та факультетів / Г.В. Тищенко. – К.: Юмана, 2001. – 256 с.

### **Непша Олександр**

старший викладач кафедри фізичної географії і геології, МДПУ ім. Б. Хмельницького

### **Передерій Дар'я**

природничо-географічний факультет, 2 курс, МДПУ ім. Б. Хмельницького

## **ВОДОЗАХИСНІ ЗАХОДИ ДЛЯ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ВОДНІ ОБ'ЄКТИ (НА ПРИКЛАДІ БАСЕЙНУ РІЧКИ МОЛОЧНА)**

Розташовані на території Мелітопольського району малі річки та інші водні об'єкти не можуть розглядатися окремо від антропогенного впливу. Цей вплив за масштабом, різноманітністю та ефектом може бути більшим за вплив природних чинників. Кожна річка як елемент природного середовища характеризується властивостями, що визначають її чутливість до антропогенного впливу [1, 3].

Найбільш важливі положення про виніс забруднюючих речовин із сільськогосподарських угідь у водні об'єкти полягають у наступному:

– основним джерелом забруднення водних об'єктів добривами, пестицидами і продуктами ерозії ґрунту є поверхневий стік з сільськогосподарських угідь;

– виніс забруднюючих інгредієнтів з сільськогосподарських водозборів відбувається більш інтенсивно, ніж з лісових;

– при тривалому використанні добрив і пестицидів об'єм виносу зростає внаслідок нагромадження їх у верхніх шарах ґрунту [3, 4, 5, 7].

Основні принципи ефективного захисту водних об'єктів від забруднення добривами, пестицидами і продуктами ерозії ґрунтів зводяться до максимального очищення забруднених вод і зменшення об'ємів надходження у водойми вод поверхневого стоку. З цією метою у їх басейнах необхідно проводити водозахисні заходи, що об'єднуються у системи, спрямовані на регулювання та очищення поверхневого стоку та їх раціональне розміщення на території водозбору з урахуванням ґрунтово-кліматичних умов зони, а також гідрологічних областей і зон, що виділяються у басейнах водних об'єктів. Системи повинні мати профілактичні і очисні функції. До складу систем входить ряд підсистем: організаційно-господарська, агрономеліоративна, гідромеліоративна, лісомеліоративна [7].

Суть організаційно-господарської підсистеми полягає у правильному розміщенні сільгоспугідь на водозборі, а також запровадженні системи ведення сільськогосподарського виробництва, спрямованої на запобігання забрудненню вод. Заходи цієї підсистеми поділяють на профілактичні і спеціальні [3, с.105].

Профілактичні заходи – забороняють розміщувати орні землі й знищувати деревну чи трав'янисту рослинність на особливо небезпечних у ерозійному відношенні ділянках; вносити добрива по снігу; передбачається внесення слабо розчинних у воді форм добрив в особливо небезпечних зонах. Перспективним напрямом є застосування такої системи боротьби з шкідливими організмами, яка передбачає тривале їх утримання на низькому рівні з мінімальними негативними наслідками.

Спеціальні – включають передові методи використання території. Від правильної організації земельної площі на схилах залежить значною мірою ефективність усього комплексу водоохоронних заходів. Важливим при цьому є введення і освоєння раціональних сівозмін, які б могли забезпечити високу продуктивність, а також попереджати можливість виносу добрив, пестицидів і продуктів ерозії ґрунту у водойми.

Найкращою варто вважати контурно-смугову організацію території, суть якої полягає у розміщенні сівозмін, лісосмуг та інших елементів вздовж горизонталей місцевості. При цьому вся водозбірна площа охоплюється системою заходів починаючи з вододілу. Прямолінійна організація території на землях із складним рельєфом призводить до концентрації поверхневого стоку, зумовлює прискорений змив ґрунту і як наслідок, велика кількість забруднюючих речовин потрапить у водойми [7].

Агрономеліоративна підсистема включає комплекс заходів, спрямованих на регулювання поверхневого стоку, які поділяються на

загальні і спеціальні. До перших відносять проведення сільськогосподарських робіт (оранка, культивування, сівба) впоперек схилу або вздовж горизонталей, другі – спрямовані на затримання та розпилювання поверхневого стоку (глибоке розпушення, боронування, смугове розміщення культур) [1].

Гідротехнічна підсистема має основним завданням боротьбу з утворенням на польових схилах концентрованих потоків води, затримання поверхневого стоку і безпечно скидання незарегульованого стоку у гідрографічну мережу. Найпростіша гідротехнічна споруда на польових схилах – це розпилювачі стоку. Їх створюють у місцях концентрації поверхневого стоку – улоговинах, біля узлісь лісосмуг; основне призначення – запобігти концентрації стоку [4]. Для запобігання розмиву ґрунту перед вершинами ярів створюють водозатримуючі вали-канави, важливим заходом є створення на дні ярів і балок каскаду загат. Комплекс гідротехнічних споруд на водозборі яружно-балкових систем завершують будівництвом каскаду водойм-регуляторів. Їх призначенням є зарегулювати ту частину стоку, яка залишається незарегульованою на водозборі після здійснення агротехнічних, лісомеліоративних та гідротехнічних заходів.

Лісомеліоративна підсистема передбачає прогресивну технологію вирощування сільгоспкультур у комплексі із спеціальними заходами агро- і гідромеліоративної підсистем, що відіграє велику роль у охороні водойм від забруднення. Дієвість цих заходів необхідно підсилювати заходами постійної дії – створенням на водозборах захисних лісонасаджень [2]. Останні є постійно діючими біологічними бар'єрами що, позитивно впливають на якість води і захищають водойми від замулення і забруднення. Важливо, що захисні лісонасадження на місцевості повинні складати єдину біологічну меліоративну систему і займати територію окремих водозборів [5].

#### **Список використаних джерел:**

1. Воровка В.П., Марченко О.А., Непша О.В. Еколого-географічні проблеми використання та відтворення гідроресурсного потенціалу Запорізької області. Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Збірник наукових праць. Херсон: П.П. Вишемирський, 2007. С. 58-63.

2. Гришко С. В. Значення лісосмуг та лісових насаджень для Приазовського степу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. К.: Видавництво НПУ імені



М.П. Драгоманова. 2011. Вип. 14(26). С. 97-102.

3. Даценко Л.М., Молодиченко В.В., Непша О.В. Північно-Західне Приазов'я: геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан: монографія. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 308 с.

4. Іванова В.М., Непша О.В., Стецишин М.М. Заходи щодо збереження ґрунтів і підвищення продуктивності агроландшафтів басейну річки Молочної. Нові виміри наукового пізнання: збірка Матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 15 травня 2017 р. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 1. С.105-110.

5. Міхович А.Г., Пастернак П.С., Ананьєв П.П. Водоохоронні лісонасадження . К.: Урожай. 1986. 144 с.

6. Непша О.В. Сільськогосподарське природокористування в басейні річки Молочної. Історико-географічний дискурс проблем геосфери: зб. наук. праць. Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького. С.11-14

7. Bondarets D.S., Stetsishin N.N., Prokhorova L.A., T.V. Zavyalova Methods of improving effectiveness of agrolandscape utilization in Zaporizhia oblast (Ukraine). Geography and Natural Resources. №2, T. 2. 2014. P.182-185.

### **Нуждова Вікторія**

викладач кафедри менеджменту та публічного управління, МІДМУ "КПУ"

## **УТИЛІЗАЦІЯ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА**

Важливе місце серед екологічних проблем сучасного суспільства займає знешкодження та утилізація відходів, кількість котрих постійно збільшується під впливом зростання міського населення, покращення умов життя та інших факторів. Протягом багатьох років кількість відходів неухильно зростає. Людина порушує один з основних екологічних законів – кругообіг речовин в природі, вводячи зовсім новітні, чужі природі речовини.

В Україні для розв'язання вказаної проблеми на даний час переважно використовують технологію захоронення відходів на полігонах. Негативний вплив на навколишнє середовище – атмосферне повітря, ґрунти та підземні води є основним недоліком використання полігонів.

**Наукове видання**

**ЕКОЛОГІЯ – ФІЛОСОФІЯ ІСНУВАННЯ ЛЮДСТВА**

**Збірник наукових праць**

Мелітопольський інститут державного та муніципального управління  
"Класичного приватного університету"  
Україна, 72311, Запорізька обл.  
м. Мелітополь, Каховське шосе, 8/2,  
тел/факс (0619) 43-04-09  
e-mail: midmu-kpu.com.ua

Видавець та виготовлювач ТОВ "Колор Принт"  
72312, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Свердлова, 44/7  
Тел. (0619) 46-42-80

Свідоцтво Державного комітету телебачення  
і радіомовлення України про внесення суб'єкта  
видавничої справи до Державного реєстру видавців та  
виготівників видавничої продукції  
Серія ДК № 3782 від 12.05.2010р.

Підписано до друку 25.04.2019р. Папір офсетний.

Папір офсетний.

Формат 60x90/8. Гарнітура Arial.

Друк різог. Умовн. друк. арк. 11,7.

Тираж 50 пр. Зам. № 49 від 08.05.2019р.

ТОВ "Колор Принт"

72312, Запорізька обл., м. Мелітополь, вул. Університетська, 44/7.

Тел. (0619) 46-50-20.